

Utgivare

CB

Handläggare

BTT Ingvar Karlsson 965-5733

Sändlista

CU

Föreskrift BVF 544.94005

Besluts-/Utgivningsdatum

1999-07-01

Giltighetstid

Tills vidare

Bilagor

-

Sidor

7

Kontrollås och kontrollåsnycklar

Innehåll

1	INLEDNING	1
1.1	Ändringsinformation	1
1.2	Omfattning	1
1.3	Giltighet och tillämpning	1
1.4	Begrepp och definitioner	1
2	KONTROLLÅS	2
2.1	Användning av kontrollås	2
2.2	Utförande	2
3	KONTROLLÅSNYCKLAR	4
3.1	Olika typer av K-nycklar	4
3.2	Användning av olika K-nyckeltyper	4
3.3	Speciella K-nycklar	5
3.4	Inköp och förrådshållning	5
3.5	Distribution	6
3.6	Reservnycklar	6
3.7	K-nyckelförteckning	6
3.8	Borttappade eller skadade K-nycklar	6
3.9	Övertaliga K-nycklar	7
3.10	Leverans av kontrollåsnycklar till utomstående	7

1 INLEDNING

1.1 Ändringsinformation

1999-07-01 Ny föreskrift

1.2 Omfattning

Detta dokument innehåller föreskrifter för användning och hantering av kontrollås och kontrollåsnycklar (K-nycklar).

1.3 Giltighet och tillämpning

Föreskrifterna skall tillämpas vid alla trafikplatser där kontrollås används, samt vid förråd och kontor där kontrollåsnycklar förvaras.

1.4 Begrepp och definitioner

Här följer definitioner av vissa termer som används i detta dokument.

Fastlåst K-nyckel	K-nyckel som är insatt i ett kontrollås och som inte kan tas ut ur detta.
Fri K-nyckel	K-nyckel som är urtagen eller som kan tas ut ur ett kontrollås.
Förvaltaren	Chefen för Banregionen eller en person till vilken denne har delegerat en viss arbetsuppgift.
Kontrollås	Anordning avsedd för att mekaniskt låsa fast rörliga objekt i ett förutbestämt läge.
Kontrollåsnyckel	Även kallad K-nyckel. Särskild utformad nyckel avsedd för att låsa eller låsa upp ett kontrollås.
Låst kontrollås	Kontrollås med utskjuten låskolv.
Upplåst kontrollås	Kontrollås med indragen låskolv.

2 KONTROLLÅS

2.1 Användning av kontrollås

Kontrollås får användas till att mekaniskt låsa fast rörliga bangårdsobjekt, t.ex. växlar och spårspärrar, i ett förutbestämt läge. K-nyckeln utgör en kvittens på att det tillhörande objektet intar rätt läge och att förändring av läget är förhindrad så länge K-nyckeln inte används. Kontrollås kan även finnas i ställverksapparater och i så kallade centrallås, och används där för tågvägslåsning eller till förvaring och kontroll av K-nycklar för bangårdsobjekt. Här anordnas mekaniska beroenden som förhindrar att K-nyckeln kan frigöras när den inte får användas.

Kontrollås kan i vissa fall också användas som manöverorgan för exempelvis signaler och vägskyddsanläggningar

Nyckelhålets utformning avgör vilken typ av K-nyckel som passar till kontrolllåset.

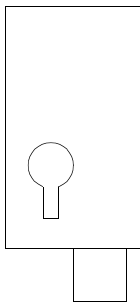
2.2 Utförande

Ett kontrollås kan vara enkelt eller dubbelt.

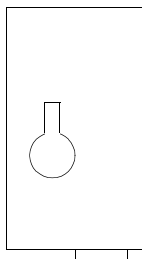
Ett kontrollås skall vara försett med en plomberad skyddskåpa eller en plomberad skyddsplåt, som förhindrar obehöriga ingrepp i låset.

2.2.1 Enkelt kontrollås

Ett enkelt kontrollås skall vara utfört enligt figur 1 eller 2:

Figur 1: Enkelt kontrollås där K-nyckeln är fri när kontrolllåset är låst.

Figur 2: Enkelt kontrollås där K-nyckeln är fri när kontrolllåset är upplåst.

Anm! I speciella fall får låset utformas så att K-nyckeln är fri både i låst och i upplåst läge. Se även avsnitt 3.2.

2.2.2 Dubbelt kontrollås

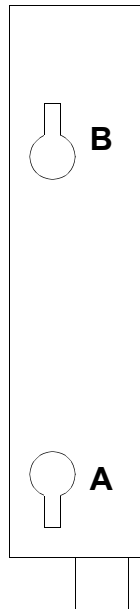
Läget hos ett dubbelt kontrollås skall kunna förändras endast när två K-nycklar är insatta samtidigt.

Ett dubbelt kontrollås skall vara utfört enligt figur 3.

När kontrollåset är låst är K-nyckeln i position A fri och K-nyckeln i position B fastlåst.

När kontrollåset är upplåst är K-nyckeln i position A fastlåst och K-nyckeln i position B fri.

Kontrollåset kan även inta ett mellanläge när båda K-nycklarna är insatta i kontrollåset. Den ena av K-nycklarna kan i detta läge frigöras efter omvridning ett halvt varv.

Figur 3: Dubbelt kontrollås (ritat i låst läge).

På grund av K-nycklarnas speciella utformning gäller vissa restriktioner beträffande vilka K-nycklar som får användas i dubbla kontrollås.

I position A får följande K-nycklar *inte* användas: K^7 och K^{12} .

I position B får följande K-nycklar *inte* användas: K^8 , K^{11} , K^{12} och K^{13} .

I samma kontrollås får K-nyckelkombinationerna $K^3 + K^8$ samt $K^4 + K^7$ *inte* användas.

K-nyckel K^{15} får endast användas i kombination med K-nyckel K^{16} .

2.2.3 Magnetlås

Ett magnetlås används för att säkerställa att en K-nyckel är fastlåst på avsedd plats när den inte får användas. Magnetlåset är ett kontrollås som är försett med en elektrisk spärrmagnet. För att K-nyckeln till kontrolllåset skall bli fri krävs att spärrmagnetens spole är strömförande. För kontroll av K-nyckeln finns elektriska kontrollkontakter, som är anordnade så att kontakterna är slutna när K-nyckeln är fastlåst i magnetlåset och spärrmagneten förhindrar K-nyckeln från att frigöras. Magnetlåset är försett med ett indikeringsfönster som visar rött fält när K-nyckeln är fastlåst och vitt fält när K-nyckeln är fri.

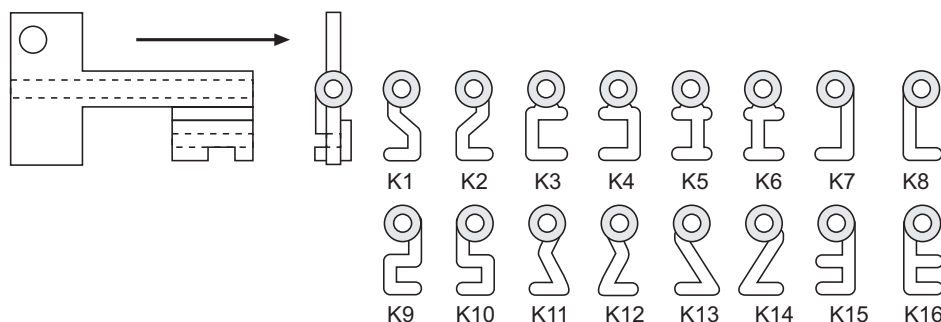
3 KONTROLLÅSNYCKLAR

3.1 Olika typer av K-nycklar

Kontrollåsnycklar (K-nycklar) finns av följande typer:

K^1 , K^2 , K^3 , K^4 , K^5 , K^6 , K^7 , K^8 , K^9 , K^{10} , K^{11} , K^{12} , K^{13} , K^{14} , K^{15} och K^{16} .

De olika K-nycklarnas profiler framgår av figur 4:

Figur 4: Profiler för kontrollåsnycklar.

Till vissa signalanläggningar finns dessutom K-nycklar med beteckningen $K^{14}P$, $K^{15}P$, $K^{15}PE$, $K^{15}F$ och $K^{15}FG$. Dessa K-nycklar passar till cylinderlås och har ett annat utförande än vanliga K-nycklar, men skall i användning och hantering jämföras med K^{14} respektive K^{15} .

3.2 Användning av olika K-nyckeltyper

K-nycklar av typ K^1 t.o.m. K^{11} får användas för låsning och kontroll av rörliga objekt.

K-nyckel K^{12} får endast användas för låsning av objekt som inte kontrolleras av någon signalsäkerhetsanläggning. Kontrollås för K^{12} får vara utformade så att K-nyckeln är fri i låsets båda lägen.

K-nyckel K¹³ används som huvudnyckel i centrallås i radioblockanläggningar (Se BVF 544.98003), och för nödfallsutlösning av tågvägslåsning i vissa så kallade "knappställverk" av äldre modell. K¹³-nyckeln får även användas för låsning och kontroll av rörliga objekt.

K-nyckel K¹⁴ får endast användas för att upphäva beroendet mellan motriktade tågvägar på stationer där obevakad körning kan förekomma. När K¹⁴-nyckeln inte används skall den förvaras på sådant sätt som föreskrivs av Tågtrafikledningen.

K-nyckel K¹⁵ får endast användas för tågvägslåsning och för att manövrera signaler. Kontrollås för K¹⁵ får vara utformade så att K¹⁵-nyckeln är fri i låsets båda lägen. K¹⁵-nyckeln får endast användas av en tågklararerare eller av en person som på tågklararerarens order manövrerar en signalanläggning. På vissa ständigt obevakade stationer får K¹⁵ nyckeln även användas av tillsyningsmän. När K¹⁵-nyckeln inte används skall den förvaras på sådant sätt som föreskrivs av Tågtrafikledningen.

K-nyckel K¹⁶ får endast användas som huvudnyckel till obevakade trafikplatser på sträckor som saknar linjeblockering. K-nyckeln skall vara försedd med en nyckelbricka som anger K-nyckelns nummer och "hemstation" samt den trafikplats eller bansträcka som K-nyckeln är avsedd för. Detaljerade föreskrifter för användning av K¹⁶ finns i BVF 900.3 "Säkerhetsordning".

3.3 Speciella K-nycklar

Till så kallade klätterväxlar finns K-nycklar med beteckningen PK¹ t.o.m PK⁷ Dessa K-nycklar har ett speciellt utförande och får inte användas till något annat ändamål.

Av K-nyckeltypen K¹⁶ finns två speciella varianter som benämns LK¹⁶ resp. OK¹⁶.

K-nyckeln LK¹⁶ får endast användas till att låsa växlar på linjeplatser som inte kontrolleras av huvudsignaler.

K-nyckeln OK¹⁶ får endast användas på stationer som kan vara obevakade och dessutom saknar anordningar för tågvägslåsning

3.4 Inköp och förrådshållning

Inköp och central förrådshållning av K-nycklar ombesörjes av Banverkets materielservice.

Regionala mindre förråd för akuta behov får finnas enligt förvaltarens beslut. För varje regionalt förråd skall det finnas en särskilt utsedd person som ansvarar för förvaring och utlämning av K-nycklarna.

K-nycklar i förråd skall förvaras i ett låst utrymme som endast är åtkomligt för behörig personal.

3.5 Distribution

K-nycklar från centralt förråd rekvideras vid behov genom förvaltarens försorg. K-nycklar som levereras från det centrala förrådet skall alltid adresseras till förvaltaren (CBRB).

K-nycklar skickas med allmänna posten i slutna och väl emballerade försändelser som rekommenderade brev eller paket med mottagningsbevis.

Från regionala förråd får K-nycklar utlämnas mot kvitto till Tågtrafikledningen eller till en ansvarig signaltekniker.

Om K-nycklar lämnas ut till en anläggning som inte är i drift, skall mottagaren utse en person som ansvarar för K-nycklarna tills de tas i bruk i avsedda funktioner.

3.6 Reservnycklar

På trafikplatser där K-nycklar används får det finnas en uppsättning reservnycklar (en reservnyckel av varje typ som förekommer på trafikplatsen). Reservnycklarna skall förvaras under plombering i ett utrymme som endast är åtkomligt för behörig personal. Plombering skall utföras genom förvaltarens försorg.

Förvaltaren får i samråd med Tågtrafikledningen besluta om förvaring på annan plats än den trafikplats där reservnycklarna normalt skall användas.

3.7 K-nyckelförteckning

För varje trafikplats där K-nycklar används skall det genom förvaltarens försorg upprättas en K-nyckelförteckning som fortlöpande skall hållas uppdaterad. Tågtrafikledningen skall ha tillgång till uppdaterade exemplar av K-nyckelförteckningen.

På K-nyckelförteckningen skall anges:

- Antal K-nycklar av varje typ som är i bruk.
- Antal K-nycklar av varje typ som är reservnycklar.
- Var reservnycklarna förvaras.

3.8 Borttappade, upphittade eller skadade K-nycklar

Om någon K-nyckel tappas bort eller skadas, skall detta omedelbart anmälas till Tågtrafikledningen. Tågtrafikledningen får medge att en reservnyckel används som ersättning för den borttappade eller skadade K-nyckeln. Tågtrafikledningen skall snarast anmäla detta till förvaltaren som ser till att reservnyckeln blir ersatt och plomberad.

Upphittade K-nycklar får inte användas. De skall snarast skickas till förvaltaren.

Skadade K-nycklar skall förstöras genom förvaltarens försorg.

3.9 Övertaliga K-nycklar

K-nycklar som på grund av ombyggnad eller ändrade driftförhållanden blivit övertaliga skall omgående skickas till förvaltaren.

3.10 Leverans av K-nycklar till utomstående

Leverans av K-nycklar till andra järnvägsförvaltningar får ske efter medgivande av CB.